

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Naczelnik Oddziałowego Biura
Upamiętniania Walk
i Męczeństwa w Krakowie

Szanowna Pani
Nora Lerner

Pismo z dnia:

Znak:

Nasz znak:

Data:

BUWKr-913-62(13)/17

2018-03-26

Jak już we wcześniejszej korespondencji informowaliśmy zależy nam na tym, aby każda znana z imienia i nazwiska ofiara niemieckiej okupacji była upamiętniona – niezależnie od narodowości. Uchronienie godnej pamięci o żydowskich ofiarach Holokaustu jest naszym państwowym obowiązkiem – nie tylko ze względu na okoliczności masowych zbrodni ale także z tego powodu, że byli obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej. Oceniając każdy projekt upamiętnienia bierzemy pod uwagę zarówno zgodność inskrypcji z faktami historycznymi jak też adekwatność formy do upamiętnianej idei, postaci, czy wydarzenia.

Jestem zobowiązany aby podkreślić ponownie, także w imieniu dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej, że koncepcję *Stolpersteine* niemieckiego artysty Guntera Demniga uważamy za wysoce kontrowersyjną i generalnie sprzeczną z przyjętą w Polsce kulturą pamięci. Zwyczajny chodnik służy do celów użytkowych, trudnych do uznania za miejsce szczególnego szacunku. Płyty chodnikowe każdego dnia są deptane i narażone na zanieczyszczenie w różnej postaci. Musi budzić wątpliwości, czy tego rodzaju upamiętnienie będzie jednoznacznym i godnym wyrazem hołdu dla ofiar niemieckiego terroru.

Szanujemy jednak wyrażoną przez Panią, jako przedstawicielkę rodziny pomordowanych, wolę i determinację w sprawie upamiętnienia zamordowanych w takiej a nie innej formie. Dokonaliśmy wszelkich możliwych sprawdzeń danych personalnych upamiętnianych osób (także w zbiorach państwowego muzeum mieszczącego się w dawnych budynkach KL Auschwitz i KL Birkenau). W oparciu również o Pani odpowiedzi na nasze zapytania, dokonaliśmy ujednolicenia ostatecznej treści inskrypcji. Biorąc pod uwagę hasłową treść danych personalnych, uznaliśmy, że przy zachowaniu rzeczywistych personaliów z okresu przedwojennego informacje towarzyszące powinny być wybite

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU
ODDZIAŁOWE BIURO UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA W KRAKOWIE

UL. REFORMACKA 3, 31-012 KRAKÓW

TEL.: (12) 289 20 64

FAX: (12) 289 20 60

6034 dz. 26.03.2018

w języku angielskim. Będzie on dostępny i zrozumiały także dla następnych pokoleń dzieci i wnuków z Państwa rodu, mieszkających w Izraelu i innych krajach świata, z reguły nie znających już języka polskiego. Jednocześnie w swojej hasłowości zapisy te będą także komunikatywne dla polskich mieszkańców Krakowa.

Podtrzymując dystans do takiej formy upamiętnień, jeśli Państwo ostatecznie zdecydujecie się wybrać formę *Stolpersteine*, inskrypcje powinny mieć następujące brzmienie:

Dane osobowe do upamiętnień:

- Kraków, ul. Dietla 79:

**SALOMON LERNER
14 IV 1881
1943 German Nazi
KL Auschwitz**

- Kraków, ul. Dietla 79:

**RACHEL LERNER
born BORNSTEIN
17 V 1880
1943 German Nazi
KL Auschwitz**

- Kraków, ul. Starowiślna 80:

**LEONORA NEIGER
born SILBERMAN
1893
7 III 1943 German Nazi
KL Auschwitz**

- Kraków, ul. Starowiślna 80:

**POLA NEIGER
1920
3 III 1943 German Nazi
KL Auschwitz**

- Kraków, ul. Starowiślna 28:

POLA KOLBER
born **LERNER**
28 X 1904
1943

- Kraków, ul. Starowiślna 28:

Dr ROMAN KOLBER
1901
1943

- Kraków, ul. Starowiślna 28:

BRUNO KOLBER
X 1930
1943

- Kraków, ul. Dietla 63:

NATAN BORNSTEIN
7 II 1888
1943

- Kraków, ul. Dietla 63:

ESTER BORNSTEIN
born **WULKAN**
1900
1943

- Kraków, ul. Miodowa 34:

RÓŻA GROSS
born **BORNSTEIN**
2 XII 1878
1943 German Nazi
KL Auschwitz

- Kraków, ul. Miodowa 34:

MARKUS HIRSCH GROSS
1 VII 1878
1943 German Nazi
KL Auschwitz

Prosimy zatem o informację o dalszych uzgodnieniach i o ewentualnych terminach zaplanowanej realizacji tych upamiętnień a także za uprzednie udostępnienie fotografii ostatecznego kształtu *Stolpersteine* przed ich wmurowaniem.

Jeśli jednak Państwo się zdecyduje na przyjęcie innej formy upamiętnień – w postaci tablic naściennych – z przyjemnością zaangażowalibyśmy się finansowo do ich realizacji.

Będziemy także pamiętać o wskazanych członkach Pani rodziny gdyby w przyszłości doszło do realizacji innych form upamiętnienia pomordowanych Żydów – mieszkańców Krakowa i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Do wiadomości

- Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków - 60352 26.02.18

2 upamiętnień

Naczelnik Oddziałowego Biura
Upamiętniania Walk i Męczeństwa
w Krakowie

dr Maciej Korkuć

Sporz./wyk.: dr Maciej Korkuć

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU
ODDZIAŁOWE BIURO UPAMIĘTNIANIA WALK I MĘCZEŃSTWA W KRAKOWIE

UL. REFORMACKA 3, 31-012 KRAKÓW

TEL.: (12) 289 20 64

FAX: (12) 289 20 60